

SREDIŠNJA BISKUPIJSKA I FAKULTETSKA KNJIŽNICA U ĐAKOVU

TIHONIJA ZOVKO*

Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Đakovo, Hrvatska

UDK 027.2:262.3 (497.5 Đakovo)
Primljeno: listopad 2006.

Sažetak

U središnjim ustanovama Biskupije đakovačke i srijemske, u Đakovu postoji nekoliko bogatih knjižnica: Biskupijska knjižnica (koja obuhvaća knjižnicu biskupa Josipa Antuna Čolnća; knjižnicu biskupa Josipa Jurja Strossmayera; knjižnicu biskupa Stjepana Bäuerleina); Sjemenišna knjižnica – Knjižnica Teologije u Đakovu – Knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta (u njoj se čuva i knjižnica nekadašnjeg isusovačkog samostana iz Petrovaradina). Najvredniji fond knjižnice su 9 inkunabula te rukopisi iz 14. stoljeća. Po sadržaju knjige su iz područja biblijskih znanosti, filozofije, teologije, povijesti, književnosti, liturgije, zatim leksikoni, časopisi i drugo. Ukupno knjižni fond broji preko 130.000 svezaka knjiga i časopisa (100 svezaka iz 16. stoljeća, 1000 svezaka iz 17. stoljeća, nekoliko tisuća svezaka iz 18. stoljeća, ostalo je iz 19. i 20. stoljeća te oko 150 naslova stručnih revija i časopisa (preko 3.700 uvezanih godišta).

Ključne riječi: *knjiga, knjižnica, knjižni fond, fakultet, biskupija, crkvena knjižnica.*

* Tihonija Zovko, dipl. teol., Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku / Catholic Faculty of Theology in Đakovo, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Petra Preradovića 17, 31 400 Đakovo, Hrvatska / Croatia.

1. Biskupijska knjižnica

1.1. Povijesni pregled

Prvi indirektni spomen knjižnice seže u 15. stoljeće kada je đakovački biskup zatražio krasopisca (caligraphium) najprije iz Pečuha, a potom iz Budima.¹ Od XV. stoljeća u Đakovu je, uz biskupa, i Stolni kaptol kojemu je jedna od zadaća bila i briga za knjige i dokumente. Povrh toga, u ta vremena u Đakovu je bio i franjevački samostan, ustanova u kojoj se uvijek čitala i čuvala knjiga. Nakon oslobođenja Slavonije od Turaka u XVIII. stoljeću, biskupi se vraćaju u Đakovo i počinje ponovno formiranje knjižnice. Fond današnje Biskupijske knjižnice nastao je ponajviše darovnicama pojedinih biskupa, kanonika i profesora.

1.2. Smještaj i uređenje knjižnice

Biskupijska knjižnica je najvećim svojim dijelom do 2004. godine bila smještena u Biskupskom dvoru, u prizemnim prostorijama iza Ekonomata Biskupije. Dio fonda bio je djelomično smješten u ovećoj prostoriji na prvom katu. Uređenje knjižnice za vrijeme biskupa Mirka Raffaya (1816.-1830.) bilo je povjerenom poznatom piscu preporoditeljskog vremena *Adamu Filipoviću de Heldentalu*.² Koliko je on uspio obaviti povjereni posao tijekom osam godina koliko je bio u Đakovu, nije nam poznato. Nakon njega, 1837. godine, biskupijski ceremonijar *Ivan Nepomuk Oszvald* javlja biskupu da je i on uredio knjižnicu.³ Godine 1873. biskupijskim knjižničarom imenovan je veleučeni gospodin *Šime Čizmarević*.⁴

Za vrijeme biskupa Strossamyera knjižnicu su uredila dvojica profesora: *Aleksandar Tomić* i *Jakov Stojanović*.⁵ Godine 1875. biskup Strossmayer

¹ Usp. M. SRAKIĆ, *Dijecezanska biblioteka u Đakovu*, u: Inkunabule i rariteti Dijecezanske biblioteke u Đakovu, Đakovo, 1987., str.3.; M. PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište u Đakovu 1806.-1906.*, Tisak bisk. tiskare u Đakovu. Đakovo, 1911., str. 8.

² »A radin i ljubitelj knjige kako je od mladosti bio, još se mogao odazvati želji biskupovoj da mu uredi arhiv i knjižnicu.« M. PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište u Đakovu 1806.-1906.*, str. 143.

³ Usp. M. SRAKIĆ, *Dijecezanska biblioteka...*, str. 4.

⁴ Usp. *Promjene u biskupijskom svećenstvu*, u: Glasnik biskupija bosanske i srijemske (dalje:GBBS) 1(1873) 22, str.176.; Usp. M. SRAKIĆ, *Odgojitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori na Teologiji u Đakovu od 1806.-1906.*, u: *Diacovensia* 4 (1996.) 1, str. 172.-173.

⁵ Usp. M. PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište...*, str. 246.-247.; « Milostivom odlukom Nj. Preuzvišenosti biskupa Josipa Jurja Strossamyera od 20. travnja 1875. naloženo je nam potpisanim: da knjižnicu Dijecezansku uredimo. Posao taj pomoću Božjom dovršismo 20. ožujka 1876. godine. Sadržaje, pako ta knjižnica diela 3036, a svezaka 6300. Aleksandar Tomić, profesor Jakov Stojanović, profesor.« *Inventarna knjiga Dijecezanske biblioteke*, svezak II., početna stranica.; Usp. L. MARIJANOVIĆ, *Kulturno-prosvjetna i preporodna djelatnost profesora i studenata đakovačke bogoslovije*, u: *Diacovensia* 4 (1996.) 1, str. 136.

imenovao je knjižničarom gospodina *Julija grofa Drohojovskog*.⁶ Biskup je namjestio i prvog službenog bibliotekara, ali nije nam poznato koliko dugo je on obavljao taj posao.⁷ U vremenskom razdoblju od 1888.-1905. u knjižnici je radio Ivan Crnić.⁸ Nakon smrti biskupa Strossmayera, dijecezansku knjižnicu pregledao je *Marinko Lacković*.⁹ U vremenskom razdoblju od 1922.-1933. godine već spomenuti *Ivan Crnić* uredio je i sastavio autorski katalog Biskupijske knjižnice. Za sve knjige do 1948. godine postoji autorski katalog. Zadnjih dvadeset godina prošlog stoljeća s osobitom brigom i pažnjom o Biskupijskoj knjižnici brinuo se sadašnji dijecezanski biskup *mons. dr. Marin Srakić*.

1.3. Knjižni fond

Knjižnica Biskupa Josipa Antuna Čolnića (1699.-1773.)

Biskup Josip Antun Čolnić (1699.-1773.) ostavio je ovoj knjižnici nakon svoje smrti 700 svezaka vrijednih knjiga.¹⁰ Do preseljenja u novu zgradu 2004. godine, knjižnica se nalazila u Biskupskom dvoru. Da se radi o ovoj knjižnici, vrlo lako je utvrditi jer na svim knjigama postoji zapisano « Donatus Bibliotheca Deakovo.... Josephus Ant. Chiolnich. « Knjige su u novoj zgradi smještene u depo knjižnice na zasebne police.

*Knjižnica biskupa Josipa Jurja Strossmayera (1815.-1905)*¹¹

Smještaj knjižnice

Za vrijeme biskupova života knjižnica je bila smještena po sobama, od njegove spavaonice do salona. Nakon smrti biskupa Strossmayera, a prema

⁶»Pn. Gospodin Julij grof Drohojovski primljen je u našu biskupiju te imenovan začasnim tajnikom nj. Preuzvišenosti i pravim knjižničarom biskupijske knjižnice. «, u: GBBS 3 (1875.) 11, str. 104., od 15. lipnja. U to vrijeme nije bilo neobično da je tajnik istovremeno bio imenovan i knjižničarom.

⁷Neposredno iza bilješke koju su potpisali profesori Tomić i Stojanović pronalazimo slijedeću: »Primio knjižnicu Diecezansku potpuno Đakovo dne 14./IV. 1876. Ljuboslav Graf, pravi Diecezanski knjižničar.«

⁸Usp. M. SRAKIĆ, *Odgovitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori...*, str. 208.; *Vijesti*, u: Katolički list 73 (1922.) LIX, str. 596.; Usp. *Vjesnik*, u: GBBS 49 (1922.) 22, str. 180.

⁹Marinko Lacković je u razdoblju od 1905. do 1918. svojim krasopisom sastavio katalog Biskupijske knjižnice, usp. M. SRAKIĆ, *Odgovitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori...*, str. 218.

¹⁰O životu i radu ovog biskupa pogledati u: M. SRAKIĆ, *Autobiografija Josipa Antuna Čolnića*, u: Glasnik Arhiva Slavonije i Baranje 1 (1991.), str. 37.-50.; M. PAVIĆ, *Josip Antun Čolnić (1751.-1773.)*, u: GBBS 23 (1895.) 14, str. 122.-125.; 15, str. 129.-131.; 16, str. 137.-140.; 17, str. 146.-149.; 20, str. 170.-172.

¹¹Usp. T. FARKAŠ, *Osobna knjižnica biskupa Josipa Jurja Strossmayera*, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* (dalje: VDSB) 129 (2001.) 1, str. 21.-27.; O životu i radu ovog biskupa pogledati u: M. CEPOLIĆ, M. PAVIĆ, *Josip Juraj Strossmayer, biskup bosansko-djakovački i sriemski (1850.-1905.)*, tisak Dioničke tiskare, Zagreb, 1900.-1904.; T. SMIČIKLAS, *Nacrt života i djela J. J. Strossmayera i izabrani spisi: govori, rasprave i okružnice*, JAZU, Zagreb, 1906.

odredbi dr. Anđelka Voršaka, kapitularnog vikara od 29. svibnja 1905., godine Marinku Lackoviću bila je povjerena zadaća da načini popis cjelokupnog inventara i knjižnice.¹² Knjige su bile smještene po ormarima i pretincima (devetnaest ormara) koje je popisivač označio slovima od A do T. Nakon popisa inventara, knjige su najvećim dijelom bile smještene u oveloj prostoriji na prvom katu biskupskog dvora, a djelomično u prizemnim prostorijama iza Ekonomata Biskupije.

U mjesecu srpnju 2002. godine pristupilo se temeljitom čišćenju i preseljenju knjiga koje su bile smještene u oveloj prostoriji na prvom katu. U 77 metalnih aluminijskih sanduka smještene su i preseljene u novu zgradu knjižnice. U mjesecu travnju 2004. preseljen je dio knjiga iz knjižnice biskupa Strossmyera koje su bile pohranjene u prizemnim prostorima biskupskog dvora. Knjige su smještene u podrumске prostore nove knjižnice. U mjesecu rujnu iste godine nastavljeno je uređivanje knjižnice.

Prvo se pristupilo uređenju ormara u kojima su se knjige nalazile do preseljenja. Nakon sanacije ormari su smješteni u zaseban prostor u kojem će se od sada nalaziti Spomen- knjižnica Josipa Jurja Strossmayerova. Prvotno su knjige bile smještene u ormarima onako kako ih je pri popisu 1905. zatekao Marinko Lacković. Danas su ove knjige smještene u ormarima prema granama teologije. Dio knjižnice pohranjen je u depo jer za sve knjige nije bilo dovoljno prostora u prostoriji koja se nalazi u prizemlju nove zgrade knjižnice. U depou su također zasebno smješteni i složeni časopisi. Obrada i konačna prezentacija ove bogate knjižnice morat će pričekati još neko vrijeme. Olakšavajuća okolnost je što knjige možemo identificirati prema popisu iz 1905., ali također i prema »Ex libris J. G. Strossmyer« kojeg se može pronaći na početnim stranicama knjiga.

Knjižni fond

Prema popisu Marinka Lackovića iz 1905., bilo je 7.087 (sedam tisuća osamdeset sedam) svezaka knjiga i časopisa. Koliko je taj popis bio površan

¹²»Po povjerenstvu za popis imovine nakon smrti blagopokojnog Đakovačkog biskupa Dra. J.J. Strossmyera povjerena je meni potpisanom popis biskupske knjižnice u Đakovu glasom za zapisnika od 8. VII. 905. i usljed ovog povjerenstvenog naloga jesam ja dolje potpisani predstojeći popis knjiga biskupske nadarbine Đakovačke sastavio. U Đakovu, dne 15. srpnja 905. Marinko Lacković, prebendar stolne crkve.« *II Popis nadarbine Đakovačke (Gornja knjižnica)*; Za svoj trud popisivač je dobio za sebe i svoje pomoćnike 600 kruna. Usp. S. SRŠAN, *Ostavština đakovačkoga biskupa Josipa Jurja Strossmyera 1905. godine*, u: VDSB 133 (2005.) 5, str. 392.-293.; Ovaj popis poslužio je i kod kasnijih promopredaja. Do preseljenja u novu zgradu čuvao se u Biskupskoj knjižnici a od preseljenja Strossmayerove knjižnice čuva se u Središnjoj biskupijskoj i fakultetskoj knjižnici.

može se zaključiti iz bilješke njegova autora, koja glasi: »Osim toga nalazi se u ormaru još 900 manjih brošura o tadašnjim dnevnim pitanjima«. ¹³ Iz popisa se može zaključiti da su knjige zajedno s časopisima bile smještene prema predmetima. Danas Strossmayerova knjižnica obuhvaća 4.600 (četiri tisuće šesto) svezaka knjiga i brošura s najraznovrsnijih područja teoloških znanosti. Najbrojnija su izdanja iz područja filozofije i telogije, biblijskih znanosti, dogmatске, moralne i pastoralne teologije, liturgike, duhovnog bogoslovlja, propovjedništva, kanonskoga prava, crkvene povijesti i pučke duhovne literature. ¹⁴

Veliki zaljubljenik u povijest umjetnosti, biskup Strossmayer, sakupio je do 1890. godine 439 sveska djela iz povijesti umjetnosti. Kada je 30. kolovoza 1888. godine poslao svoje slike Akademiji, za knjižnicu Akademije darovao je 85 knjiga umjetničkog sadržaja. ¹⁵ Od profanih znanosti u knjigama su zastupljene: civilno pravo i svjetovna povijest, sociologija i politika, leksikoni i rječnici. U ovom djelu Hrvatske, jednu od najbogatijih zbirki autora (nalazimo 145 svezaka) predstavljaju djela iz područja klasične književnosti. Njih je biskup Strossmayer nabavljao od najranijih godina, a i sam je sudjelovao u njihovu izdavanju. ¹⁶ Budući da je sudjelovao u nastanku Akademije, biskup je redovito primao sva njena izdanja, a praksa je nastavljena i nakon njegove smrti, osim u kratkom razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata. Po izdanjima Akademije, knjižnica je najkompletnija i najbogatija na području Slavonije i Baranje.

U Strossmayerovoj knjižnici nalazi se i 300 knjiga s posvetom koje je biskup dobio na poklon od brojnih gostiju koji su ga posjećivali ili u Đakovu ili u Rimu. ¹⁷ Knjige su vrlo luksuzno opremljene, u kožu ili skupocjeno platno. Knjigovešci su iz raznih mjesta: Zagreb, Ljubljana, Osijek, Pešta, Prag i Rim. Osobna knjižnica biskupa Strossmayera nema inkunabula ili rukopisa u svojem fondu, ne zato što ih on nije kupovao, već zato što ih je poklanjao Akademiji.

¹³ II. *Popis biskupske nadarbine đakovačke (Gornja knjižnica).*

¹⁴ Usp. T. FARKAŠ, *Osobna knjižnica...*, str. 27.

¹⁵ Usp. M. CEPELIĆ, M. PAVIĆ, *Josip Juraj Strossmayer...*, str. 690.

¹⁶ Sudjelovao je u izdavanu Plinijevih djela još 1851. godine, što svjedoči pisani tekst u njegovu primjerku. Usp. T. FARKAŠ, *Osobna knjižnica...*, str. 27.

¹⁷ Navodimo samo neka imena: Božidar Kukuljević-Sakcinski, Ivan Trnski, Fra Grga Martić, Rudolf Horvat, Mihovilo Pavlinović, Izidor Kršnjavi, Đuro Pilar, Nikola Voršak, Bogoslav Šulek, Metel Ožegović, Silvije Strahimir Kranjčević, Franjo Kuhač i mnogi drugi. Najbrojniji su bili donatori iz Hrvatske (95), zatim Italije (35), Francuske (35), Srbija i Crna Gora (26), Poljska (18), Češka (13), Austrija (139), Engleska i Nizozemska (11), Njemačka (8), Rusija (6), Bugarska (4), Slovačka (3), Slovenija (2) i Belgija (1). T. FARKAŠ, *Osobna knjižnica...*, str. 23.

Smatrao je da će biti od veće koristi svima onima koji se budu služili Akademijinom knjižnicom.¹⁸ Starije rukopise, inkunabule i starija izdanja za koja se zna da ih je vlastitim sredstvima nabavio, predao je u Biskupijsku knjižnicu. Najvrednija su ona djela kupljena od talijanskog trgovca starinama Aleksandra Volpija. Među njima su rukopisi iz XV. st., inkunabula te izdanja iz XVI. stoljeća.¹⁹

Marinko Lacković je popisu 1905. godine pribrojio i časopise. Danas knjižni fond obuhvaća i 1.100 (tisuću sto) svezaka uveznih godišta časopisa i novina te 640 (šesto četrdeset) nevezanih i nepotpunih godišta. Većinu časopisa biskup je sam nabavljao, obično kao pretplatnik.²⁰ Na žalost, novine i znatan broj časopisa nisu sačuvani jer su ih neki smatrali « potrošnom robom » pa su, zanemariivši njihovu vrijednost, dopustili da propadnu ili nestanu.

Knjižnica biskupa Stjepana Bäuerleina (1905.-1973.)²¹

Biskupijskoj knjižnici u Đakovu biskup Bäuerlein ostavio je bogatu vlastitu knjižnicu s preko 11.000 svezaka knjiga i časopisa. Najvrednije njegove knjige su iz područja crkvene umjetnosti, katehetike, pedagogije i arheologije.²² Do 2002. godine ova knjižnica nalazila se u prostorima Biskupskoga dvora, smještena u zasebnu prostoriju. Spomenute godine preseljena je u prostore nove knjižnice, i smještena u podrum knjižnice. U mjesecu rujnu 2004. grupa stude-

¹⁸ Godine 1871. vrijedni rukopisi iz fonda Strossamyer poklonjeni su Akademiji. Usp. T. FARKAŠ, *Osobna knjižnica...*, str. 27.

¹⁹ J. FLAVIJE, *De antiquitate judaica*, rukopis iz XIV.-XV. st.; AVICENA, *Canon Medicinæ*, Mediolani, 1473. inkunabula; G. PALLAZI, *Aquila Romana overo monarchia occidentale de Carlo Magno...*, Venezia, 1679.; T. LIVI, *Römischen Historien*, Strasburg, 1563.; B. F. FORTIVIENSIS, *De Roma instaurata*, Brixiae, 1503.; S. LAURENTIUS, *Kurse Kronik oder Beschrieben*, Köln, 1568., izdanja iz XVI. stoljeća. Usp. M. SRAKIĆ, *Inkunabule i značajniji rukopisi ...*, str. 65.-78.; V. FRKIN, *Inkunabule u Dijecezanskoj knjižnici i franjevačkim samostanima na području Đakovačke biskupije*, u: *Diacovensia* 3 (1995.) 1., str. 407.-413.

²⁰ O tome nam svjedoče knjižarski računi pojedinih godišta (1894. i 1895.). Od stranih časopisa izdvajamo: Paris (La libre Parole; L'Univers; La verite; Revue de diux Monde; le Correspondant; Le reforme sociale; La Nouvelle Revue), Trst (La Peusée slave; Tršćanski Lloyd; Il pensiero slavo), Beč (Vaterland; Ujedinjena hrvatska misao). Od domaćih novina i časopisa (bilo ih je 45) izdvajamo: Zagreb (Vienac; Katolički list; Obzor; Vjesnik vis.Kr.zem. Vlade, odjel za bogoštovlje), Split (Jedinstvo; Pučki list; Gospina krunica), Sarajevo (Vrhbosna; Glasnik franjevački), Mostar (Osvit; Kršćanska obitelj), Osijek (Narodna obrana).

²¹ O životu i radu ovog biskupa pogledati u: M. SRAKIĆ, *Odgovitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori...*, str. 205.; L. MARIJANOVIĆ, *Kulturno-prosvjetna i preporodna djelatnost...*, str. 117.-118.; VDSB 100 (1973) 9, str. 151.-166., cijeli broj posvećen je biskupu Bäuerleinu.

²² Usp. A. ŠULJAK, *Đakovo – biskupski grad*, Biskupijski ordinarijat, Đakovo, 1979., str. 65.

nata, zajedno s knjižničarom, završila je na uređenju ove knjižnice. Knjige su složene na police u depo knjižnice, a časopisi zasebno. Identifikacija knjiga iz ove knjižnice uvelike nam je olakšana, jer su sve knjige ove knjižnice, uključujući i časopise, popisani 1978. godine. Popis je načinila Dragica Lončar.²³

Biskupijska knjižnica u Đakovu u svom fondu obuhvaćala je: 9 inkunabula, cca 100 svezaka iz XVI. stoljeća, preko 1000 svezaka iz XVII. stoljeća, te nekoliko tisuća iz XVIII. stoljeća; ostale knjige pripadaju XIX. i XX. stoljeću. U brojkama to izgleda ovako: 32.500 svezaka knjiga te 3.700 uvezanih godišta časopisa i novina. Uz teološku literaturu, knjižnica posjeduje povijesna izdanja, latinske klasike, homiletsku literaturu, strane crkvene časopise, posebno njemačke i francuske.²⁴

2. Knjižnica Bogoslovnog sjemeništa - Teologije u Đakovu – Katoličkog bogoslovnog fakulteta

2.1. *Sjemenišna knjižnica – Knjižnica Teologije u Đakovu - Knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta*

Biskupijsko sjemenište u Đakovu osnovano je 06. studenoga 1806. godine. Istovremeno s osnivanjem sjemeništa osniva se i knjižnica. Kada govorimo o ovoj knjižnici, zapravo govorimo o nekoliko knjižnica čiji su fondovi 1934. godine stapanjem u jednu knjižnicu stvorili fond Sjemenišne knjižnice – Knjižnice Teologije u Đakovu - Knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta. To su: Sjemenišna knjižnica, Knjižnica profesorskog zbora, Knjižnica Zbora duhovne mladeži i Knjižnica Marijanske kongregacije bogoslova u Đakovu. Ovdje treba napomenuti da se u knjižnici čuvaju i knjige iz knjižnice Petrovaradinskog kolegija, koje su preseljene u Đakovo 1976. godine. Uz knjige su preseljeni i Katalozi iz 1863. i 1866. te Katalog iz 1930. godine, prema kojem je knjižnica brojila 1732 sveska knjiga (ovom broju nisu pridodani časopisi). Ova knjižnica je bila smještena u zgradi Sjemeništa na policama koje su bile označene s brojevima XXIV, XXV, XXVI.²⁵

²³Usp. *Okružnice i obavijesti Biskupskog ordinarijata u Đakovu*, O-VI-1978., str. 141. Dragici Lončar trebalo je godinu i pol dana da bi knjige i časopise popisala i obilježila.

²⁴Usp. A. ŠULJAK, *Đakovo – biskupski grad*, str. 64.

²⁵Usp. *Pohrana knjiga iz župe Sv. Jurja – Petrovaradin I u Biblioteku Visoke Bogoslovne škole - Đakovo*, 19.07.1978., u: Arhiv Teologije u Đakovu (ATuĐ), br.84/1978. Knjige su kamionom u Đakovo prevezli 5. listopada 1976. prof. i nadstojnik knjižnice dr. Marin Srakić i prof. Luka Marijanović.

2.2. Smještaj i uređenje knjižnice

Od osnutka Sjemeništa 1806. godine pa sve do 1912. godine knjižnica se nalazila u bivšem franjevačkom samostanu u Đakovu, u kojem je biskup Antun Mandić otvorio Bogoslovno sjemenište i Visoku bogoslovnu školu.²⁶ Godine 1912. stara zgrada se ruši i gradi se nova u razdoblju od 1912. do 1914. godine.²⁷ U ovoj zgradi knjižnica se nalazila sve do preseljenja u novu zgradu u ljeto 2003. godine.²⁸ Sjemenišnu knjižnicu je po prvi puta uredio 1816. godine profesor Mijo Vojvodić.²⁹ Godine 1874. knjižnicu su uredili profesori Aleksandar Tomić i Jakob Stojanović. Profesor matematike i fizike Dragutin Pavličić uređuje knjižnicu 1894. godine. Prema Katalogu Sjemenišne knjižnice, spomenute godine knjižnica je posjedovala 2077 djela u 3818 svezaka.³⁰

Godine 1938. knjižnica se nalazila u fazi »generalnog uređenja«. Katalozi još nisu bili uređeni, razlog je bio kompletiranje određenih godišta Glasnika.³¹ Budući da se ukazala potreba da se sjemenišna knjižnica preda stalno na upravu jednom od gospode poglavara sjemeništa, duhovnik sjemeništa Stjepan Bulat imenovan je knjižničarom 1943. godine.³² Godine 1946. brigu o knjižnici preuzima Stjepan Bäuerlein. Godine 1954. knjižnica se uređuje. Bogoslovi su ostali preko praznika i uređivali knjižnicu. Radilo se u grupama po 10 bogoslova. Na uređenju se radilo sve do 1956. godine. Knjige su presložene na police. Počelo se raditi na stvarnom katalogu, ali taj posao je potrajao još neko

²⁶ Franjevački samostan biskup Madnić odlučio je renovirati i proširiti za potrebe budućeg sjemeništa. U dogovoru s arhitektom izraden je detaljni nacrt. U nacrtu je uz sobe za klerike, profesore, poglavare sjemeništa, kor i oratorij predviđen bio i prostor za biblioteku. Usp. A. PAVLOVIĆ, *Biskup Antun Mandić (1740.-1815.) – osnivač filozofsko-teološke škole i Bogoslovnog sjemeništa*, u: VĐSB 133 (2005.) 10, str. 816.-821.

²⁷ Usp. *Gradnja novog sjemeništa*, u: GBBS 38 (1911.) 19, str. 155.-156.; A. JARM, *Uz 200. obljetnicu Biskupskoga bogoslovnog sjemeništa i Katoličkog bogoslovnog fakulteta*, u: VĐSB 134 (2006.) 1, str. 62.-72. Zanimljiv je podatak da u dodatku ovom članku u kojem arhitekt Dionis Sunko opisuje zgradu Sjemeništa nigdje nije u detaljnom opisu naznačeno gdje bi se možda mogla nalaziti knjižnica.

²⁸ Knjižnica se nalazila u prizemlju, lijevo od predvorja, u tri velike prostorije međusobno povezane.

²⁹ Usp. M. SRAKIĆ, *Odgojitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori...*, str. 199.

³⁰ Usp. *Katalog Sjemenišne knjižnice u Đakovu*, Đakovo, 1893., str. 1. Katalog je pisan rukom i sadrži 291. stranicu.

³¹ Usp. *Br. 26/1938.*, u: ATuĐ, autor Ilija Anaković.

³² *Bulat Stjepan, knjižničar biblioteke u biskupskom bogoslovnom sjemeništu, br. 2052/1943., od 02. rujna 1943.*, u: ATuĐ. U imenovanju je određena i zadaća knjižničara: »Vi ćete voditi točan nadzor nad sjemenišnom knjižnicom, da se bogoslovi knjigama služe razborito i korisno. Donašati ćete ravnateljstvu prijedloge o nabavi knjiga, i o drugim potrebama ove za sjemenište važne ustanove. Nagrada Vam se određuje 600 kuna mjesečno iz blagajne sjemenišne, računajući od 01. listopada 1943.« U potpisu biskup ap. adm. Akšamović. Usp. M. SRAKIĆ, *Odgojitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori...*, str. 207.

vrijeme.³³ Uređenje knjižnice bilo je povjereno dr. Ivanu Kopicu. Godine 1959. ova knjižnica brojila je 30.000 svezaka. Prema zapisnicima sjednica, dr. Kopic je ovu službu obavljao sve do 1965. godine, kada je zamolio da ga se razriješi dužnosti generalnog knjižničara. Za ovu službu predložio je novog prefekta Marina Srakića, koji zbog studija nije odmah preuzeo brigu o knjižnici. Učinit će to nakon povratka sa studija iz Rima. Brigu o knjižnici dr. Srakić preuzima 1975. godine kada se knjižnica ponovno uređuje, proširuje se prostor na još jednu oveću prostoriju, jer ove postojeće nisu bile dovoljne.³⁴ Za potrebe smještaja knjiga 1977. godine kupljene su nove metalne police i metalni ormari za kataloge. Na uređenju knjižnice, uz dr. Srakića, sudjelovali su i bogoslovi. Uređenje je trajalo nekoliko godina.³⁵

Službu knjižničara dr. Marin Srakić obavljat će sve do svog imenovanja za pomoćnog biskupa đakovačkog i srijemskog 1989. godine. Od te godine pa sve do 1995. službu knjižničara obavljat će mr. Luka Marijanović. Nakon njega za knjižničara je imenovana prof. Dubravka Bašić, koja je ovu službu obavljala od prosinca 1995. pa do veljače 1997. godine kada je za knjižničara privremeno imenovan apsolvent teologije Mario Kovač, koji je u knjižnici radio do mjeseca listopada 1997. godine. U mjesecu listopadu za knjižničara je imenovana Tihonija Zovko (r. Farkaš) koja ovu službu obavlja i danas.³⁶

Knjižnica se nalazila u prostorima Biskupskog sjemeništa, u prizemlju, u tri oveće prostorije sve do 2003. godine, kada je u mjesecu srpnju započelo njezino preseljenje u nove prostore.³⁷ Prvo se preselio dio knjiga koji se koristio

³³ Usp. *Zapisnik 2. sjednice profesorskog zbora i sjemenišnih poglavara 27. 01. 1956.*, u: ATuĐ.

³⁴ Uz ove prostore predviđene za rad knjižnice, osposobila se 1984. godine i manja prostorija za potrebe priručne knjižnice u kojoj su se nalazili časopisi, te opće enciklopedije za potrebe studenata.

³⁵ Ovdje treba napomenuti da su za službu knjižničara svake akademske godine bila određena po dvojica bogoslova. Takva praksa nastavljena je sve do 1995. godine kada je za službu knjižničara imenovana prof. Dubravka Bašić.

³⁶ Podaci o imenovanjima za knjižničara nalaze se u zapisnicima sjednica spomenutih godina Vijeća profesora Teologije u Đakovu, vidi: ATuĐ-u.

³⁷ Preseljenju je prethodio radni sastanak koji se na inicijativu vodstva Teologije i dijecezanskog biskupa dr. Marina Srakića održao u Biskupskom dvoru 27. ožujka 2002. godine. Uvodno izlaganje održao je dr. Josip Stipanov, ravnatelj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK), koji je istaknuo najvažnije pitanje koje se pred sve prisutne postavilo a to je : koju funkciju naša knjižnica treba u budućnosti izvršavati i što zapravo želimo postići objedinjavanjem svih fondova u Đakovačkoj biskupiji. Prije svega, ovu građu treba popisati, a zatim je stručno preseliti. Radnom sastanku su prisustvovali uz dijecezanskog biskupa i ravnatelja NSK-e i : pomoćni biskup dr. Đuro Hranić, predstojnik Teologije prof. dr. Pero Aračić, rektor Sjemeništa mr. Josip Bernatović, kancelar Luka Strgar, predstojnik SBK - e vlč. Petar Vidović, knjižničarka Knjižnice Teologije u Đakovu Tihonija Zovko i ekonom Sjemeništa vlč. Nedjeljko Čutura.

za studij naših studenata, te priručna knjižnica u kojoj su se nalazili časopisi. Knjižnicu su, zajedno s knjižničarom i pomoćnim osobljem, selili i sami bogoslovi. Nakon preseljenja tog dijela knjižnice preselio se i ostatak knjižnice. Preseljenje je trajalo do sredine mjeseca kolovoza 2003. Na uređenju knjižnice radilo se sve do 2005. godine.³⁸

2.3. Knjižni fond

Sjemenišna knjižnica – Knjižnica Teologije u Đakovu – Knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta svoj knjižni fond zahvaljuje mnogim darovateljima: biskupu Mandiću, od čije se pobožne zaklade dugi niz godina kupovao određeni broj naslova, biskupu Raffayu, stolnom kaptolu đakovačkom, kanoinicima: Matiji Živiću, Adamu Filipoviću, Andriji Šumanovcu.³⁹ Uz njih, knjižnicu su svojim knjigama obdarili: g. Hegeduš (konzistorijalni liječnik u Đakovu), C. Radić, naslovni biskup i kanonik, Čušić, umirovljeni svećenik, Nikola Benaković i Nikola Tordinac. Vlč. Ivan Enkeš, umirovljeni župnik u Klakaru, poklonio je sjemenišnoj knjižnici nekoliko bogoslovnih djela.⁴⁰ Godine 1880. profesor Janko Koharić (1845.-1880.) poklonio je dio svojih knjiga sjemenišnoj knjižnici. Radilo se o novijim znanstvenim djelima. Koje knjige će biti prikladne za đakovačku knjižnicu odredili su profesori Marjanović i Stadler. Poklon se temelji na oporuci od 18. ožujka 1880.⁴¹ Ministarstvo vanjskih poslova Republike Francuske u Parizu poklonilo je 1938. godine knjižnici 80 svezaka knjiga iz raznih područja kulture.⁴²

Potrebe knjižnice bile su i te kako velike, ali malo se knjiga uspjelo kupiti u godinama koje su slijedile. Od II svjetskog rata u knjižnicu se nije uložilo

Usp. *Kronika Teologije u Đakovu*, rukopis, str. 127. Za savjet i pomoć, kako i na koji način preseliti i urediti knjižni fond, obratili smo se za pomoć mr.sc. Ireni Medić, voditeljici Odjela zaštite knjižne građe u NSK-i u Zagrebu, kojoj izričemo veliku zahvalnost jer su nam njezini savjeti bili od velike pomoći.

³⁸ Pod uređenjem knjižnice podrazumijevamo da su sve knjige očišćene i smještene na police u depo knjižnice, a časopisi su smješteni zasebno. Prvo je uređena čitaonica sa časopisima i knjigama koje su potrebne za studij naših studenata. Na uređenju knjižnice u spomenutom razdoblju sudjelovali su svi naši studenti, osoblje knjižnice, a prema potrebi zapošljavali smo i nekoliko radnika kao pomoć. Sada nam predstoji obrada knjiga i časopisa prema pravilima struke u programima koji su predviđeni za fakultetske knjižnice.

³⁹ U početku su se knjige nabavljale ili iz skromnog kleričkog fonda ili iz dobrovoljnih priloga svećenika, a kasnije iz ostavština profesora, svećenika i župnika.; A. Šumanovac knjižnici je ostavio djela: enciklopediju Wetzera i Welte, i veliku dogmatiku Perronovu. Usp. M. PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište...*, str. 171.-172.

⁴⁰ Usp. *Vjesnik*, u: GBBS 4 (1876.) 24, str. 192.

⁴¹ Usp. +*Janko Koharić*, u: GBBS 7 (1880.) 13, str. 110.; Usp. M. PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište...*, str. 291.-292.

⁴² Usp. *Vjesnik*, u: GBBS 66 (1938.) 17, str. 151.

mного. Upućena je molba svećenicima na župama da potraže u svojim privatnim ili župskim knjižnicama duplikate knjiga koji bi se mogli pokloniti sjemenišnoj knjižnici. Veći broj knjiga tada su poklonili: Dominko Šarčević, dekan i župnik iz Slavenskog Broda u mirovini, i preč. g. Antun Miifajt, župnik iz Podgajaca.⁴³ Dijecezanski biskup mons. Ćiril Kos upućuje 1976. godine svim župnim uredima molbu da se ravnatelju knjižnice dr. Marinu Srakiću omogućiti uvid u stare župske knjižnice u kojima se nalaze i mnoge vrijedne knjige, koje treba sačuvati i koje će upotpuniti knjižni fond knjižnice u Đakovu. Na ovaj način je otkriveno i spašeno mnogo knjiga koje su se u župnim kućama čuvale u neadekvatnim uvjetima.⁴⁴ Svojim darom knjižnicu su obogatili ostavštinama profesori i svećenici: Kazimir Kelić (1908.-1982.), Rudolf Šverer (1902.-1982.). Ovdje posebno spominjemo knjige iz ostavštine + Mitra Dragutinca (1920.-1989.). Radi se o vrlo vrijednoj knjižnici.⁴⁵

Dijecezanski biskup mons. Ćiril Kos 1995. godine darovao je za potrebe knjižnice veliki broj časopisa i crkvenih dokumenta u izdanju Kršćanske sadašnjosti, koji se koriste u svakodnevnom studiranju. Iste godine vlč. Drago Kolesar, župnik u Gundincima, darovao je veći broj knjiga i časopisa za knjižnicu.

U vremenskom razdoblju od 2001.-2005. u knjižnicu su prispjele knjige iz ostavština pokojnih profesora i svećenika: mr. Marka Jerkovića (1958.-2001.), mr. Franje Gruića (1932.-2003.), Mirka Štroka (1935.-2001.), Ivana Borilovića (1935.-2001.), Ivana Mutzhausa (1942.-2003.), Vilima Hirschenhausera (1925.-2003.), Antuna Zdenka Petovarija (1926.-2003.), Mate Petrovića (1912.-2003.), Josipa Šverera (1921.-2003.), Marka Majstorovića (1928.-2004.), te pokojnog biskupa Ćirila Kosa (1919.-2003.).⁴⁶

⁴³ Usp. *Okružnice i obavijesti Biskupskog ordinarijata u Đakovu*, O-I-1957., str. 19.

⁴⁴ Usp. *Župske knjižnice – evidencija i čuvanje*, br. 537/1976., u: *Okružnice i obavijesti Biskupskog ordinarijata u Đakovu*, Đakovo, 1976., O-II-1976., str. 50.-51. Prilikom čišćenja knjiga i slaganja na police u novoj zgradi uočili smo veliki broj knjiga iz župskih knjižnica koje su na ovaj način spašene. Da se radi o takvim knjigama, svjedoče nam pečati pojedinih župskih ureda koji se pronalaze u knjigama. Na taj način može se utvrditi kojoj je župskoj knjižnici pripadala određena knjiga. Ovakva praksa nastavljena je i danas. Ukoliko župa nije u mogućnosti čuvati knjige, radi njihove zaštite knjige se pohranjuju u SBFK na čuvanje.; Usp. T. ZOVKO, *Naše župne knjižnice*, u: *VĐSB 131* (2003.) 10, str. 685.-687.

⁴⁵ Pokojni Mitar Dragutinac bio je vrstan poznavalac crkvene povijesti Srijema i svoga rodnog Sirmija, napose kršćanskih mučenika, o kojima je pisao u našem *Vjesniku*. Njegova knjižnica obiluje djelima hagiografske tematike. Sam Mitar je za svoga života svaku svoju knjigu obilježio svojim potpisom tako da je vrlo lako identificirati njegove knjige. Pri budućoj obradi fonda bit će zanimljivo vidjeti što je sve Mitar čitao i što je bio predmet njegovog spisateljskog rada.

⁴⁶ Koncem svibnja 2005. knjižnica biskupa Ćirila Kosa koja je do tada bila smještena u Plavom salonu, u Biskupskom dvoru, preseljena je u zgradu knjižnice. Iz knjižnice su izdvojene knjige koje će ostati u

2.4. Knjižnica profesorskog zbora

Godine 1925. knjižničar, dr. Zvonimir Marković, izvješćuje da profesorska knjižnica oskudijeva u novijoj teološkoj literaturi. Posebno ističe problem što knjižnica ne prima niti jedan stručni časopis na stranom jeziku. Smatra također da ovu knjižnicu treba premjestiti u dvoranu između predavaonica. Ukoliko mu se omogući pomoć on će taj premještaj napraviti, ali moli i nabavku potrebnih polica za knjige.⁴⁷ Godine 1928. knjižničar dr. Marković moli da ga se razriješiti dužnosti, jer on više nije najmlađi član profesorskog zbora.⁴⁸ Službu knjižničara preuzima dr. Ivan Rogić, tada najmlađi član profesorskog zbora, koji je ovu službu obavljao do 1933. godine. Iste godine za knjižničara je imenovan dr. Pero Ivanišić.⁴⁹ Spomenute 1934. godine i ova Knjižnica ušla je u sastav Knjižnice Visoke Bogoslovne škole.

2.5. Knjižnica Zbora duhovne mladeži đakovačke

Zbor duhovne mladeži đakovačke osnovan je 05. listopada 1841. godine.⁵⁰ Prvi predsjednik bio je Dragutin Tunić. Zbor je u trenutku osnutka imao svega 16 članova. Svrha Zbora bila je upoznati « domaću književnost, njegovati pobožno i domorodno čuvstvo».⁵¹ Osnovan je prema uzoru na Zbor duhovne mladeži zagrebačke, a zaslužni za osnutak Zbora osim bogoslova bili su rektor Ivan Rastović, duhovnik Stjepan Jasenković, svećenici Mato Topalović, Ilija Okrugić i drugi.

Smještaj i uređenje knjižnice

Gdje se točno nalazila knjižnica u samim počecima njezina djelovanja, teško je reći. Godine 1894. dio knjiga se preselio u staru vestiariju (sobu za

upotrebi u kancelarijama Ordinarijata. Knjige su u mjesecu rujnu iste godine očišćene i smještene u depo knjižnice i pribrojene već prije poklonjenim knjigama. Knjige iz ove knjižnice lako je identificirati jer je biskup Kos na svaku knjigu napisao tko je knjigu poklonio i datum. Za većinu svojih knjiga sam je napisao kartice. Časopisi iz ove knjižnice zasada su složeni zasebno dok se ne popišu svi naslovi i godišta.

⁴⁷ Usp. *Zapisnik I. redovne sjednice prof. zbora dana 10. listopada 1925.*, Zapisnik sjednice bogoslovnog odjela u bisk. bogosl. Sjemeništu u Djakovu od 1914./15.-1951., u: ATuD-u.

⁴⁸ Prema tradiciji profesorskog zbora, u pravilu je službu knjižničara obavljao najmlađi član.

⁴⁹ Usp. *Zapisnik IV. Profesorske sjednice održane 14. III. 1933.*

⁵⁰ O radu i djelovanju Zbora pogledati u: M. BELIĆ, *Povijest Zbora duhovne mladeži đakovačke 1841.-1906.*, Đakovo, 1906., rukopis.; R. KOPČALIĆ, *Kratki nacrt povijesti »Sbora duhovne mladeži« u Djakovu*, Đakovo, 1900., rukopis.; J. KALMAR, *Djelatnost Zbora duhovne mladeži đakovačke 1841.-1956.*, u: VDSB 126 (1996.) 5, str. 310.-312.; 6, str. 369.-372.; 7-8, str. 448.-452., Usp. M. PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište...*, str. 193., 338.-339., 342., 349.

⁵¹ Usp. B. ŽIC, *Tihi jubilej – 1841.-1941.*, u: GBBS 69 (1942.) 5, str. 36.-39.

kapute), koju je rektor Sjemeništa dao Zboru na korištenje.⁵² Zborove knjige nalazile su se u jednoj prostoriji. Tijekom godina knjižnica se selila po različitim sobama. Do 1930. godine Zborova knjižnica bila je smještena u sobi vis a vis liftu, tj. blagovalištu s lijeve strane. Izborom Julija Vondre za knjižničara, knjižnica je preseljena iz gore navedene sobe u sobu br. 27 (tadašnju ceremonijarnicu). Za jedan dan članovi Zbora su, pod vodstvom J. Vondre, preselili 10. ožujka 1930. cijelu knjižnicu, sami su postavili police i u njih poslagali knjige. Nakon toga počeli su pisati novu kartoteku – katalog. Budući da su se Zborova knjižnica i Sjemenišna knjižnica nalazile jedna do druge, a zbog nedostataka prostora, soba između ove dvije knjižnice iskorištena je za suvišak knjiga. Na taj način su se povezale ove dvije knjižnice preko te srednje sobe. Sada se, ova-ko složena knjižnica, prostirala na tri prostorije.⁵³

Knjižnicu su u razdoblju 1894-1895. uredili Fran Vladimir Kiš, Josip Cifrić i Andrija Gjantar.

Godine 1904. ponovno se uređuje. Tada su je pokušali urediti Vincencije Čajkovac i Franjo Kasper, ali napravilo se vrlo malo. Takvo stanje potrajalo je nekoliko godina. Godine 1907. knjižničar Josip Sokol ističe da je knjižnica u velikom neredu, na što su se tužili i prijašnji knjižničari, pa se boji da će i njegov glas biti glas vapijućeg u pustinji. On sam ne može urediti knjižnicu, ali ako mu se odredi nekoliko članova za pomoć, vjeruje da će posao biti prije napravljen. Tek se 1909. godine knjižničari Tomislav Fogatić, Joza Ivančić Tomašev, i dva člana Zbora, Mato Lešić i Karlo Teodorović, prihvaćaju uređenja knjižnice.⁵⁴ Godine 1912. knjižničar Marko Samardžija izvještava Zbor da je knjižnica uređena.

U godinama koje su slijedile bilo je nastojanja da se knjižnica uredi, ali se napravilo vrlo malo. Tek je 1930. godine obvezu uređenja knjižnice preuzeo Julije Vondra, kojemu je u tom poslu pomagao Stjepan Inhoff.⁵⁵ U razdoblju

⁵²Usp. *Ljetopis Zbora duhovne mladeži Djakovačke. Ljetopis Knjiž. Sbora D. M. D. 1894.*, rukopis.

⁵³Usp. F. POHN, *Prijedlog o dopuni pravila Zbora duhovne mladeži u Đakovu u pogledu knjižnice, Đakovo. 27.V.1934.*, str.1., u: *Zapisnik Zbora duh. Mladeži Đakovo, 1919.-1934.*, rukopis.

⁵⁴Knjižničarev izvještaj za godinu 1909. spominje »babilonski nered u knjižnici, pa predlaže, da se knjižnica što prije uredi«; *Zapisnik I. Glavne sjednice od 27. VI. 1909.*, u: *Ljetopis Zbora...*; Od samog osnutka Zbora pa sve do 1910. službu knjižničara, uz već navedene članove, obavljali su: Mijo Mladjenović, Rajko Kopčalić, Marinko Lacković, Ivan Beker, Franjo Anlauf, Matija Pavić, Gašpar Platz, Antun Basler, Franjo Herman, Matija Belić, Josip Tomičić, Stjepan Horvat, Tomislav Božić, Vjekoslav Kosina, Mirko Šnajder i Stjepan Šimon.

⁵⁵Usp. *Zapisnik VI. redovite sjednice održane 15. IV. 1930.*, u: *Zapisnik Zbora...* U razdoblju od 1913.-1930. službu knjižničara obavljali su: Josip Hamperl, Stjepan Kokanović, Matija Didović, Antun Kindl,

od 1931.-1934. o knjižnici su se brinuli: Mirko Lerch, Ivan Marković, Marijan Prepunić, Andrija Varga, Franjo Pohn i Ljudevit Matković. Godine 1934. dogodila se fuzija svih knjižnica, tj. u jednu knjižnicu spojile su se Knjižnica Zbora duhovne mladeži, profesorska knjižnica, Sjemenišna knjižnica i Knjižnica Marijanske kongregacije bogoslova.⁵⁶

Knjižni fond

Već 1848. godine Gabro Babić piše Zagrepčanima (13. I. 1848.) da imaju knjižnicu sa 600 knjiga, drže razne časopise: hrvatske, slovačke i srpske. Knjige je za potrebe Zbora iz Zagreba slao Vjekoslav Babukić, tadašnji tajnik Čitaonice ilirske.⁵⁷ Zbor se u razdoblju između 1886.-1890. dopisivao s profesorom Š. Breščenskim, dr. A. Jagatićem i biskupom J. Antunovićem. Iz tih godina potječe i ruski dio knjižnice, oko kojega se najviše potrudio J. Bertić. Radi se o više od 1000 svezaka knjiga. Tih godina čitaju se novine: Sloboda, Hrvatska, Narodne novine, Obzor i druge.⁵⁸ Godine 1897. Zbor se u Glasniku Đakovačke i Srijemske biskupije zahvaljuje svima koji su njihovu knjižnicu pomogli s novim knjigama.⁵⁹ Godine 1906. Zbor prima 61 časopis, a knjižnica se obogaćuje novim, pretežno darovanim knjigama. Radi se 112 novih djela.

Godine 1907.-1908. Zbor je primao 51 časopis. Većinu ovih časopisa primao je gratis ili uz sniženu cijenu. Knjižnica se umnožila knjigama Matice hrvatske, Društva sv. Jeronima, Jugoslavenske akademije, Matice slovenske, Društva sv. Mohorja i mnogim drugim djelima.⁶⁰ Dijecezanski biskup dr. Ivan Krapac poklonio je 3. listopada 1910. godine 300 knjiga raznog sadržaja. Godine 1911. knjižni fond sastojao se od 1521 knjige, smještene u 8 ormara i 3-4 police. U prethodnoj godini, 1910.-1911., najviše knjiga darovali su, uz biskupa, članovi: Antun Akšamović, dr. Franjo Herman i Marijan Galović, duhovnik

Josip Hefinger, Ferdo Fuchs, Adam Žabarović, Ivan Rogić, Đuro Mikloš, Josip Gebl, Bogdan Oksidač, Petar Peroš, Ivan Drohobetzsky, Nikola Semlić, Josip Mirković i Josip Blažeković.

⁵⁶ Pitanje fuzije riješilo se na Izornoj skupštini 28. siječnja 1934. godine.

⁵⁷ Usp. M. PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište...*, str. 338.-339.

⁵⁸ Usp. *Isto*, str. 342.

⁵⁹ »Svoj pn.gg. koja nam do sada za našu knjižnicu što god pripolaše, zahvaljujemo se ovim najtoplije. Preporučujuć se i drugima za podporu, molimo da im dragi Bog njihovu darežljivost obilatno naplati. U ime zbora duhovne mladeži Matija Manjarić, predsjednik i Josip Varžić, tajnik«, u: GBBS 24 (1897.) 4, str. 55.

⁶⁰ Usp. *Izvištaj za godinu 1907.-1908. Zbora duhovne mladeži u Đakovu*, u: Ljetopis Zbora...

Sjemeništa.⁶¹ Godine 1916.-1917. knjižnica se popunila s 35 svezaka knjiga, a primala je 15 časopisa. Većinu ovih časopisa Zbor je primao gratis ili uz sniženu cijenu.

Godine 1921. Zbor je primao sljedeće novine: Narodnu politiku, Hrvatsku obranu, Slovenec, Seljačke novine, Pučke novine, Narodnu svijest, Borbu i Radničku svijest, a od listova: Zoru-Luč, Život, Hrvatsku prosvjetu, Mladost, Vrhbosnu, Katolički list, Čas, Bogoslovni vesnik, Dom in svet i Krijes.⁶² Na prijedlog predsjednika Zbora Masnića provodi se 1925. godine ozbiljna akcija oko sakupljanja novca za nabavu novih vrijednih knjiga. Zadnjih godina vrlo se malo kupilo zbog nesređenih prilika. Godine 1927. donose se nova pravila za čitaonicu. U školskoj godini 1930.-1931. knjižnica se povećala darovanim knjigama dr. Andrije Spiletka, dr. Franje Hermana i iz ostavštine pokojnog Matije Pavića. Godine 1931. Zbor je plaćao pretplatu za 16 časopisa, a 15 časopisa je dobivao gratis ili po sniženoj cijeni.⁶³ Prilikom spajanja knjižnica u jednu, 1934., Zborova knjižnica brojila je oko 5000 knjiga.

2.6. Knjižnica Marijanske kongregacije bogoslova u Đakovu

Marijanska kongregacija osnovana je 18. travnja 1865. u đakovačkom Sjemeništu, pod naslovom « Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije » i zaštitnika sv. Alojzija. Osnovana je nastojanjem o. Josipa Lombardija D.I. i tadašnjeg sjemenišnog duhovnika Stjepana Srkulja.⁶⁴ Podatke koji su nam dostupni, a govore o ovoj knjižnici, pronašli smo u Zapisnicima odborskih sjednica Marijine kongregacije bogoslova – Đakovo.⁶⁵ Prema Zapisniku, postojala

⁶¹ Usp. *Zapisnik II. redovite sjednice držane 27. VI. 1911.*, u: *Zapisnik Zbora duhovne mladeži Đakovo, 1910.-1919.*, rukopis.

⁶² Usp. *Zapisnik I. odborske sjednice održane dana 20. X. 1921.*, u: *Ljetopis Zbora...*

⁶³ Pretplata sljedećih časopisa: Bogoslovska smotra, Katolički tjednik, Katolički svijet, Socijalna revija, Nedjelja, Križ, Za vjeru i dom, Vrtić, Franjevački vjesnik, Hrvatska prosvjeta, Katolik, Luč, Svetište sv. Ante, Periodica, Revue Apologetique, Katolikus Szemle. Gratis ili po sniženoj cijeni: Život, Nova revija, Katolički list, narodna straina, Kršćanska škola, Sv. Cecilija, Bogoslovski vesnik, Vrhbosna, Croatia sacra, Quartalschrift, Aeta ap Ledis, Jus Pontificium, Illustratione Vaticana, Duhovni život, Glasnik Sv. Ante.

⁶⁴ Usp. L. MARIJANOVIĆ, *Štovanje Bezgrešnog Začeca BDM u Bogoslovnom sjemeništu u Đakovu*, u: *VĐSB 132 (2004.) 1*, str. 830.-834.; *Marijanska kongregacija u našem sjemeništu*, u: *GBBS 25 (1897.) 8*, str. 85.-86.

⁶⁵ Usp. *Zapisnik odborskih sjednica Marijine kongregacije bogoslova – Đakovo 1920.-1940.* Ovaj zapisnik čuva se u Arhivu KBF-a u Đakovu. Prema ovom zapisniku, inventar imovine nije vođen od 1907. godine, a do starijih originalnih zapisa ne može se doći, osim napisane « Povijesti kongregacije od 1865.-1915. » koju je napisao M. Jelenčić, duhovnik u Osijeku.

su dva ormarića s knjigama Kongregacije, ali katalog knjižnice nije napisan. Godine 1920. brigu o knjižnici preuzima Ivan Šalovac.⁶⁶ Na zamolbu upravitelja Kongregacije, knjižničar je napravio popis knjiga koje bi se trebale naručiti za knjižnicu. Uglavnom se radi o knjigama koje prikazuju razvitak i napredak Marijine kongregacije te knjigama za adoracijsku sekciju. Godine 1922., za knjižničara Ivana Kukule, naručen je veći broj naslova.⁶⁷

U vremenskom razdoblju od 1922.-1925. knjižničari Ivan Berk i Andrija Moullion nastoje knjižnicu Kongregacije urediti. Nabavljaju se nove knjige (pretežno na njemačkom jeziku), a Kongregacija prima i sljedeće časopise: Vjesnik Marijinih kongregacija, Glasnik Srca Isusova, Katoličke misije.⁶⁸ Godine 1927. nabavlja se još jedan ormar za knjige budući da su postojeći već ispunjeni, a knjižnica se uvećala za 30 knjiga. Godine 1928. brigu o knjižnici preuzima J. Vincens. Općenita želja svih članova, a ne samo knjižničara, bila je sistematsko uređenje knjižnice, napisan katalog knjiga, a za način posuđivanja knjiga smatraju da bi se trebala odrediti određena pravila.⁶⁹ Knjižnica je 1929. godine smještena u prostorije misijske sekcije.

Službu knjižničara 1930. godine preuzima F. Quintus. Kako knjižnica ne posjeduje puno knjiga, ne bi trebalo puno vremena da se ona i jednostavno uredi. Osim časopisa na njemačkom jeziku, potrebno je držati barem jedan časopis na francuskom jeziku, koje treba preporučiti na čitanje ne samo članovima kongregacije, nego i ostalim bogoslovima. Važnije časopise treba uvezati da se određeni sveščići ne izgube. Knjižničar treba sastaviti popis svih knjiga, prepisati ih u jednu knjigu po alfabetskom redu (ostaviti za svako slovo po nekoliko stranica). Knjige treba numerirati i složiti ih po veličini u ormare.⁷⁰ Spomenute godine kongregacijska knjižnica se preselila u »Zborovu knjižnicu«. Knjige su smještene u jedan zaseban dio. Godine 1931. Kongregacija je putem pretplate primala 16 časopisa.⁷¹ Određeni broj naslova na njemačkom jeziku nabavljen je 1933. godine, kada je za knjižničara izabran vrijedni Petar Fišer, koji je uredio

⁶⁶ Usp. *Zapisnik I. odborske sjednice održane dne 7. XI. 1920.*

⁶⁷ Ovdje navodimo samo neke: J. Lang, Život M. Stepinca; Sv. Franjo Saleški; Uvod u bogoljubni život i nekoliko knjiga na njemačkom jeziku.

⁶⁸ Usp. *Zapisnik VI. odborske sjednice održane 22. decembra 1925.*

⁶⁹ Usp. *Zapisnik 9. odborske sjednice održane 4. III. 1928.*

⁷⁰ Usp. *Zapisnik 7. odborske sjednice 26. I. 1930.*

⁷¹ Usp. *Zapisnik zajedničke odborske sjednice održane 22. XI. 1931.*, u: *Ljetopis Zbora...*; Šest časopisa bilo je na stranom jeziku, a devet je bilo domaćih.

katalog kongregacijskih knjiga. Ova knjižnica spojila se s ostalim knjižnicama 1934. u jednu knjižnicu.⁷²

3. Središnja biskupijska i fakultetska knjižnica

3.1. Kratki povijesni pregled

Središnja biskupijska i fakultetska knjižnica (SBK) osnovana je 15. travnja 1996. godine dekretom tadašnjeg dijecezanskog biskupa mons. Ćirila Kosa. Kamen temeljac blagoslovio je biskup mons. Ćiril Kos 6. studenoga 1996. godine. Radovi na izgradnji buduće knjižnice započeli su u lipnju 1997. godine. Izgradnja i opremanje knjižnice trajali su s manjim prekidima sve do 2005. godine. Novosagrađenu i opremljenu knjižnicu 10. svibnja 2005. godine blagoslovio je dijecezanski biskup mons. Dr. Marin Srakić.⁷³ Odlukom dijecezanskog biskupa od 31. prosinca 2005. nazivu Središnja biskupijska knjižnica pridodaje se »i fakultetska«. Službeni naziv knjižnice od tog datuma je »Središnja biskupijska i fakultetska knjižnica« (SBFK).

3.2 Smještaj i uređenje knjižnice⁷⁴

Zgrada današnje SBFK smještena je u ulici Petra Preradovića 17 u Đakovu, uz Kolegij sv. Bonaventure koji je 1857. godine izgradio biskup Josip Juraj Strossamyer za potrebe školovanja bosanskih franjevaca u Đakovu. Ova zgrada je nakon 'denacionalizacije' adaptirana i rekonstruirana 1994. godine za potrebe tada Visoke bogoslovne škole – Teologije u Đakovu, a od 2005. Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu u sastavu Sveučilišta Josipa Jurja Strossamyera u Osijeku.

Tloris građevine se razvija unutar dimenzija 72 m dužine i 25 m širine. Promatrano visinski, građevina ima podrum, prizemlje, kat i potkrovlje. Značajni sadržaji građevine su: *depo knjiga u podrumu, Biskupijski arhiv u podrumu, svečana velika dvorana, Spomen-knjižnica biskupa Josipa Jurja Strossamyera,*

⁷²Točan broj ovih knjiga zasada nam nije poznat. Budući da nam predstoji uređenje knjižnog fonda, knjige i časopise iz ovog fonda prepoznat ćemo po uočljivom pečatu koji se nalazi na knjigama i časopisima: »Marijanska kongregacija N (oskvrnutog) Zač(eća) B. D. M. u đakovačkom sjemeništu«.

⁷³Usp. S. KRALJEVIĆ, *Svečano otvorenje i blagoslov Središnje biskupijske knjižnice i Arhiva u Đakovu*, u: VDSB 133 (2005.) 5, str. 450.-451.; *Kronika Teologije u Đakovu*, rukopis, str. 253.-256.

⁷⁴Usp. P. VIDOVIĆ (prir.), *Središnja biskupijska knjižnica i arhiv. Svečano otvorenje i blagoslov 10. svibnja 2005.*, Đakovačka i Srijemska biskupija, Đakovo, 2005., str. 6.-10.

dvorana za seminare i izložbe, čitaonica na katu, prostori potkrovlja – smještajni kapaciteti i kapelica. Ukupna površina građevine je 4.500 kvadratnih metara. Glavni ulaz u građevinu je polukružno oblikovano stubište, uz koje se nalazi i dizalo za invalide. U zgradi se nalazi dizalo kojim je povezan podrum s potkrovljem. Iz velikog hola, veličine 250 kvadratnih metara, ulazi se u Svečanu dvoranu te dvoranu za seminare i Spomen-knjižnicu biskupa Josipa Jurja Strossmayera. U tom holu nalazi se garderoba, mali bife i sanitarni čvor.

Depo knjiga

Depo knjiga u podrumu je veličine 700 metara kvadratnih. U njemu su smještene ‘pokretne police’ – compactusi – koje se slažu u niz, a pokreću se putem šina koje su ugrađene u pod podruma. Taj izbor polica omogućuje smještaj velikog broja knjiga. Prostor je projektiran po svim zahtjevima za takve namjene. U depou knjižnice složen je fond knjižnice.

Biskupijski arhiv

Biskupijski arhiv je zaseban prostor, obuhvaća oko 100 metara kvadratnih. U njega će se preseliti arhivska građa koja se nalazi u Biskupskom dvoru.

Depo knjižnice i prostor za arhiv opremljeni su klima komorom koja osigurava optimalnu temperaturu i vlažnost zraka, nužnu za očuvanje knjiga i arhivske građe.

Svečana velika dvorana

Izgrađena je u obliku amfiteatra s 300 sjedećih mjesta. Opremljena je razglasom i opremom za simultano prevođenje. Pozornica može biti višenamjenska: osim predavanja s projekcijama, moguće je održavanje koncerata ili različitih nastupa.

Spomen-knjižnica biskupa Josipa Jurja Strossmayera

Nalazi se u sklopu dvorane za seminare kao odvojen manji prostor cca 50 kvadratnih metara. Prostor je opremljen namještajem iz vremena biskupa Strossmayera i njegovim knjigama.⁷⁵

⁷⁵ Ovu knjižnicu prigodom svečanog otvorenja knjižnice otvorio je Milan Moguš, predsjednik HAZU. Usp. S. KRALJEVIĆ, *Svečano otvorenje i blagoslov Središnje biskupijske knjižnice i Arhiva u Đakovu*, str. 450.-451.; Usp. A. JARM, *Središnja biskupijska knjižnica i Arhiv u Đakovu*, u: VĐSB 133 (2005.) 5, omot.

Dvorana za seminare i izložbe

Nalazi se u prizemlju zgrade. Namijenjena je za kulturna i formativna događanja, površine je 500 kvadratnih metara, a opremljena je s 200 stolica, razglasom i podijem.

Čitaonica na katu

Čitaonica se nalazi na prvom katu, veličine 750 kvadratnih metara. U njoj su postavljene police za knjige i časopise, te stolovi za rad studenata i ostalih korisnika, s mogućnošću priključivanja na komunikacijska sredstva. Čitaonica je popunjena referentnom literaturom i informatičkim sustavom, prostorima za obradu i izdavanje knjiga te prostorima za znanstveni rad na arhivskoj građi. Manji prostor, veličine 100 kvadratnih metara, odvojen je za uredski i studijski rad, posebno za rad s arhivskom građom. Čitaonica je stubištem, odnosno dizalom, povezana s podrumom u kojem se nalazi depo knjiga i arhiv.

Prostori potkrovlja – smještajni kapaciteti

Ponajprije su ovo prostori za duhovnu formaciju studentica i studenata fakulteta. Nalaze se u potkrovlju zgrade. U 12 soba nalazi se 26 ležaja, sanitarni čvor, čajna kuhinja, soba za sastanke i predavanja.

Kapelica

Nalazi se u prizemlju građevine, polukružnog je oblika i ima zaseban ulaz. Površine je 95 kvadratnih metara, sa 60 sjedećih mjesta.

Preseljenje svih knjižnih fondova trajalo je, s manjim prekidima, od 2002.-2005. godine. Na uređenju knjižnice (čišćenju, tematskom razvrstavanju fondova, slaganju knjiga na police, kompletiranja godišta časopisa i pojedinih sveščića), uz osoblje knjižnice, sudjelovali su svi naši studenti. Po potrebi zapošljavao se određeni broj radnika koji nam je pomagao u najvećem i najdužem dijelu posla: čišćenju knjiga.⁷⁶

⁷⁶Za usporedbu tijeka posla mogu se pogledati fotografije koje su čuvaju u knjižnici, a kojim smo dokumentirali pojedine faze uređenja knjižnice. Uz ove fotografije pogledati u: A. JARM, *Središnja biskupijska knjižnica i Arhiv*.

3.3. Knjižni fond

Središnja biskupijska i fakultetska knjižnica danas u svom fondu ima: 9 inkunabula; 100 svezaka iz 16. stoljeća;⁷⁷ 1000 svezaka iz 17. stoljeća; nekoliko tisuća svezaka iz 18. stoljeća; ostalo je iz 19. i 20. stoljeća; oko 150 naslova stručnih revija i časopisa (preko 3.700 uvezanih godišta). Ukupno, knjižni fond broji preko 130.000 svezaka knjiga i časopisa. Po svom sadržaju, knjige su s područja filozofije, biblijskih znanosti, teologije, povijesti (crkvene i nacionalne), liturgije, književnosti, zatim leksikoni, enciklopedije i drugo. Način nabavljanja knjiga je: kupovina, dar i ostavštine pokojnih profesora i svećenika naše biskupije.⁷⁸ Časopisi se nabavljaju kupovinom, tj. godišnjom pretplatom.

Ovakav veliki knjižni fond djelomično je popisao nekoliko Kataloga, koje smo već prije spomenuli. Knjižnica je zatražila, i dobila, od Nacionalne i sveučilišne knjižnice program Crolist za kompjutorsku obradu 2001. godine, ali zbog neadekvatnog prostora i budućeg preseljenja u nove prostore s obradom se nije započelo. Cjelokupna računalna obrada fonda tek nam predstoji u programu *Voyager* za visokoškolske knjižnice. Time će se dobiti baza podataka kojom će se pretraživati ne samo u knjižnici, i u Đakovu, već i šire, jer priključkom na internet knjižnica omogućava svakome tko ima osobno računalo pretraživanje putem interneta. U svim obradama naznačit će se čijem fondu pripadale i pripadaju pojedine knjige.

3.4. Korisnici

Korisnici Središnje biskupijske i fakultetske knjižnice su: profesori, studenti i studentice, vjeroučitelji, svećenici, studenti sveučilišta u Osijeku, župni suradnici, studenti Studija za teološku kulturu iz Osijeka.

3.5. Stručni kadar

Za uspješno funkcioniranje knjižnice u svim vidovima ključni su stručni kadrovi kadrovi. Od 1997. – 2005. godine u knjižnici je bila zaposlena samo

⁷⁷ Najstariji rukopis je iz XIV.-XV. st., a drugi je iz XVI. st. Za ove naše krajeve najznačajniji su rukopisi đakovačkih biskupa Petra Bakića, J. A. Čolnića, i Matije Franje Krtice, jer su izvor za povijest Đakovštine. Usp. M. SRAKIĆ, *Inkunabule i značajniji rukopisi u biblioteci biskupije Đakovačke i Srijemske u Đakovu*, u: *Croatia Christiana Periodica* 3 (1978.) 4, str. 65.-78.

⁷⁸ Ovdje treba spomenuti da profesori našeg fakulteta svake godine lijep broj knjiga poklone knjižnici. Uz njih redoviti darovatelji su dijecezanski biskup dr. Marin Srakić i pomoćni biskup dr. Đuro Hranić. Određeni broj knjiga poklone nam i autori različitih profesija koji žele darovati svoje knjige. Svi se pokloni evidentiraju i na kraju godine navedu u godišnjem izvještaju.

jedna stručna osoba – diplomirani teolog i knjižničar Tihonija Zovko. Od 01. listopada 2005. u knjižnici su zaposlene još dvije osobe: diplomirani teolog (diplomirani knjižničar) Ankica Landeka i pomoćni knjižničar Mario Kovač.⁷⁹ Službu nadstojnika knjižnice od 1996. obnaša diplomirani teolog Petar Vidović.

Umjesto zaključka

U ovoj knjižnici međusobno se isprepliću prošlost, sadašnjost i budućnost Biskupije đakovačke i srijemske, ali i visokoškolske djelatnosti u Đakovu. Ovaj prikaz djelovanja Središnje biskupijske i fakultetske knjižnice želi iskazati spomen i zahvalnost svima onima koji su marljivo pisali, sabirali i čuvali bogatstvo srca i uma, ali i svima onima koji su svojim životom i služenjem pridonijeli očuvanju stoljetnog kulturnog blaga ovih naših prostora. Ova knjižnica svjedoči o razvoju kulture u nas, ona čuva riznicu pisanih djela u kojima je čovjek izrazio svoj interes prema svijetu skupljajući i čuvajući građu za buduće tražitelje mudrosti i istine. Ovo nedovoljno poznato i neistraženo blago svih knjižnih fondova potrebno je učiniti svim našim sveučilištarcima i znanstvenicima dostupnim za istraživanje.

⁷⁹Osnivanjem Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu u sastavu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, knjižnica zapošljava još dvije osobe za potrebe naših korisnika.

**CENTRAL DIOCESAN AND FACULTY
LIBRARY IN ĐAKOVO**

Tihonija Zovko

*Catholic Faculty of Theology in Đakovo,
J. J. Strossmayer University of Osijek
Đakovo, Croatia*

Summary

There are several libraries with rich library holdings at the central institutions of the Diocese of Đakovo and Srijem: Diocesan Library (comprising the Bishop Josip Antun Čolnić's Library, the Bishop Josip Juraj Strossmayer's Library and the Bishop Stjepan Bäuerline's Library); Seminary Library – the Library of the Faculty of Theology in Đakovo (includes the library of the former Jesuit Monastery in Petrovaradin). The most valuable items in the library are nine incunabula and manuscripts from the 14th century. The books cover the areas of biblical sciences, philosophy, theology, history, literature, and liturgy. There are also lexicons, journals and other. The total library holdings comprise over 130 000 volumes of books and journals (100 volumes from the 16th century, 1000 volumes from the 17th century, several thousand volumes from the 18th century, and the rest dating from the 19th and 20th centuries, including 150 reviews and journals – more than 3 700 hardcover editions).

Key words: *book, library, library holdings, church library, Diocese of Đakovo and Srijem, Catholic Faculty of Theology, Theological Seminary in Đakovo.*